

Uredništvo Loških razgledov se je odločilo, da bo v prihodnjih letnikih zbornika objavljalo spomine na mizarsko obrt, ki je v sto letih obrtno nadaljevalne šole v Škofji Loki prerasla v industrijsko proizvodnjo. Spomine smo za to številko Loških razgledov morali zaradi obsežnosti drugih prispevkov omejiti le na tridesetletnico obstoja lesnoindustrijske šole na Trati v Škofji Loki. Spomine je prispeval dolgoletni učitelj in po poklicu mizar *Janko Kandiž*, ki je bil rojen v Škofji Loki leta 1915 očetu Janezu in materi Mariji, rojeni Jazbec. Osnovno šolo je Janko Kandiž obiskoval od leta 1921 v Škofji Loki in jo končal leta 1929 z odličnim uspehom. Med leti 1930 in 1933 se je učil mizarskega poklica pri mizarskem mojstru Peternelju. Obrtno nadaljevalno šolo v Škofji Loki je končal leta 1932, učno dobo pri mizarskem mojstru Peternelju pa leta 1933.

Janko Kandiž je nato kot mizarski pomočnik delal pri Peternelju. V letih 1936 in 1937 je odslužil vojaški rok in bil potem zopet zaposlen pri mojstru Peternelju.

Leta 1940 je vstopil v državno delovodsko šolo v Ljubljani in jo končal z odličnim uspehom. Do leta 1948, po končani mojstrski šoli, je bil zaposlen kot mizarski delovodja pri Peternelju vse do začetka šolskega leta 1948/49, ko je začel poučevati mizarske vajence na obrtno nadaljevalni šoli v Škofji Loki. Od takrat je vse do upokojitve leta 1974 poučeval teoretične in praktične predmete kot strokovni učitelj, nazadnje na lesnoindustrijski šoli v Škofji Loki. O tej šoli pripoveduje Janko Kandiž takole: »Lesnoindustrijska šola v Škofji Loki je nastala med živahnim razvojem lesne industrije v širšem območju Škofje Loke in Gorenjske kakor tudi Slove-

nije sploh. Bila je posestrima obrtno nadaljevalne šole v Škofji Loki, ki je bila ustanovljena z odlokom že leta 1889. Obrtno nadaljevalna šola je poklicno usposabljala učence v lesni, kovinski, oblačilni in čevljarški stroki. Tem glavnim usmeritvam so dodali še usposabljanje za učence glavnikarske, mesarske, pekavske in še nekaterih drugih obrtnih strok. Najštevilnejši so bili učenci lesne stroke, ki so imeli praktični pouk v delavnicah samostojnih mizarskih mojstrov, teoretični pouk pa v prostorih osnovne šole. Učni predmeti v šoli so bili: materni jezik, matematika, lepopisje in verouk ter strokovno risanje in tehnologija lesa. Poučevali so usposobljeni učitelji višjih razredov osnovnih šol, profesorji ali usposobljeni mojstri. Strokovno risanje so imeli ob nedeljah dopoldne, drugi predmeti pa so bili dvakrat tedensko ob večernih urah. Učna doba za obrtne poklice je bila predpisana tri leta. Absolventi z opravljenimi izpiti iz teorije in prakse so postali pomočniki — kvalificirani delavci — pozneje pa nekateri tudi obrtni mojstri. Po drugi svetovni vojni so nastajala nova lesno industrijska podjetja. Število učencev lesne stroke se je močno povečalo in povečalo se je tudi število kvalificiranih delavcev. Učenci podjetij so nekaj let še obiskovali obrtno nadaljevalno šolo hkrati z učenci drugih obrti. Ob ustanovitvi lesnoindustrijske šole na Trati je bil pouk najprej v prostorih podjetja Jelovica, ki je za ta pouk reševala prostorsko stisko z nekaterimi prizidki. Nekdanja obrtno nadaljevalna šola se je preimenovala v poklicno lesno šolo.

Dobila je svoje prostore na Trati. Kmalu so bili tudičasni prostori v Jelovici premajhni za nove zahteve po-

uka za vedno številnejše učence. Zato so pred tridesetimi leti začeli graditi novo poslopje za poklicno lesno šolo na Trati ob Jelovici, ki je bila zgrajena času in potrebam sodobnega strokovnega pouka primerno, saj so v novih šolskih prostorih dobile tudi delavnice za praktični pouk nove, sodobnejše prostore. Za vzgojo mladih kadrov so nabavili sodobne obdelovalne stroje in orodje, kar je pripomoglo k posodabljanju pouka. Sedanja šola vzgaja kadre s skrajšanim poukom, usposablja mladino za poklic lesarskega tehnika, za kvalificirane delavce v lesni stroki. Tako sedanja srednja lesarska šola v Škofji Loki usposablja v tej stroki učence iz Gorenjske, Dolenjske, dela Štajerske in tudi iz Ljubljane za vrsto poklicev in delovnih nalog s področja lesne stroke. Pred leti je v sestavi lesnoindustrijske šole delovala

tudi šola za visokokvalificirane delavce lesarske stroke, ki so jo obiskovali prenekateri poznejši vodji raznih trgovin s pohištvom v Ljubljani in drugod po Sloveniji.

Za konec bi omenil le še prvega ravnatelja lesnoindustrijske šole profesorja Andreja Česna in pa drugega ravnatelja Feliksa Ježka, ki se je posvetil predvsem gradnji nove šole in je bil njen ravnatelj vse do leta 1987.

Ta šola je zrasla na tradiciji starega šolstva, na temelju nekdanje obrtno nadaljevalne šole, ki je vzgajala vse po vrsti, ko pa se je začela diferenciacija in ko smo se dokopali do spoznanja, da le specializacija lahko prispeva k napredku, je bila pred tridesetimi leti ustanovljena današnja lesnoindustrijska šola na Trati v Škofji Loki.

Janko Kandiž

NOVA DOMOZNANSKA KNJIGA

Promet na Žirovskem je naslov knjige, ki jo je napisala diplomirana etnologinja in slavistka mag. Marija Stanonik z Dobračeve, zvesta sodelavka Loških razgledov. Knjigo je izdala konec leta 1987 literarna sekcija delavskega prosvetnega društva Svoboda v Žireh v 600 izvodih kot knjižico lokalnega glasila Žirovski občasnik. Delo je plod vztrajnega temeljitega študija zadevne literature (navedenih 86 tiskanih in 20 rokopisnih virov) in večletnega proučevanja terena in razgovorov z avtohtonimi domačini (navedenih 47 informatorjev). Tako je v PROMETU NA ŽIROVSKEM zajeto vse, kar je bilo kdaj napisano, kar vedo domačini in kar je ohranila krajevna tradicija. V gradivu se prepletajo pomembna zgodovinska dejstva in načrti ter zanimive podrobnosti, ki prav iznenadijo bralca. Domala vse, kar omenja besedilo, je prikazano v fotografijah in skicah (skupno 106 slik), tako da si vsak lahko nazorno predstavlja, o čem je govor. Kaj vse je vsebina knjige, je najbolje razvidno iz povzetka, ki ga

je avtorica dodala na koncu knjige in ga tu dobesedno navajam:

Prvo poglavje Prometne poti posveča največ prostora cestam na Žirovskem od prvih znanih podatkov o njih iz 15. stoletja do 60. let 20. stoletja, in to iz Žirov v smereh proti Škofji Loki, Logatcu, Idriji in Smrečju. Ne prezre tudi steza in kolovozov, prehodov čez vodo in mostov ter dohodov v višino. Konec poglavja je namenjen načrtom za železnico skozi Žiri. Prvi načrti zanj so znani iz l. 1936 in po vrsti vmesnih zadnji iz l. 1947, vendar Žiri in Poljanska dolina še danes nimata železnice.

Drugo poglavje govori o prvotnih oblikah prometa: hoji, nošnji, tovorjenju in ježi. Po kriteriju materiala je opisana nošnja z rokami, človekova oblačila, vreče, torbe iz blaga, klobučevine, usnja, šolske torbe, mehovi, cekarji iz obarvane pšenične slame, košare iz vrbja za gospodinjstvo, košare za potovanje, škundre in koši iz leskovih viter, listniki, pripomočki za nošnjo iz lesa (npr. gaj-